

Dr. med. G. BOECKH, praktický lékař
**Kritická léta přechodu
ženina.**

Jich význam, hygiena a ošetřování.

Bedlivé přečtení tohoto díla uleví jistě všem ženám, jimž přechodná léta způsobují tolik trpkých utrpení. — Kniha tato určena jest nejen pro ženy, nýbrž i pro muže, jimž záleží na zdraví manželek.

===== Z bohatého obsahu: =====

Anatomické a fyziologické známky. — O trvání klimakteria a rozličných modalitách jeho nastání a průběhu. — Duševní změny v době přechodu. — Srdeční poruchy v době přechodu. — Poruchy v oblasti zaživacího ústrojí. — Choroby výměny látek v době přechodu. — Choroby pohlavních ústrojí v době přechodu. — a) všeobecně o chorobném krvácení. — b) vliv přechodných let na zdravá a nemocná ústrojí vnitřní. — Pohlavní žádostivost v době přechodu. — Kožní nemoci v klimakteriu. — Vztahy klimakteria k chorobám výměny látek. — Vztahy přechodných let k duševním nemocem. — Profylaxe přechodné doby. — Hygiena přechodné doby.

Cena této knihy v bezvadné grafické úpravě,
v obálce akademického malíře Sedláčka

Kč 13.—

Žádejte v každém knihkupectví nebo v

Nakladatelství Dra. Schuberta,
Praha VI., Vinařického 6.

DR. MED. G. BOECKH:
**KRITICKÁ LÉTA
PŘECHODU ŽENINA**

1923

NAKLADATELSTVÍ DR. J. SCHUBERT, PRAHA-VYSEHRAD.
KNIHTISKARNA FR. ZIEGNERA V NOVÝCH BENÁTKÁCH.

prostá kyseliny močové je t. zv. laktovegetabilní a sestává hlavně z mléka, moučnicků, ovoce a zeleniny, maso je vyloučeno. A dále musíme připomenouti, že k léčení dny a reumatických chorob hodí se ještě jiné prostředky, z nichž jmenuji zde léčbu lázněmi a opětovně pro klimakterické případy zvlášť doporučenou radiovou emanací, záření).

Také cukrovka, která je v těsné souvislosti s otylostí a dnou, tu a tam v době přechodné se vyskytuje. Její prognosa je však v této době celkem dobrá. Aspoň ve většině případů, které jsem měl příležitost léčit a delší dobu pozorovat, dočkal jsem se příznivého zhojení.

ooooo

XI.

DOBA PŘECHODNÁ A DUŠEVNÍ CHOROBY.

Celý pohlavní život, od okamžiku, kdy se probudil, až k jeho úplnému zániku, může v sobě skrývat nebezpečí pro duševní zdraví a může dáti za vhodných okolností podnět k duševním chorobám. Dostí známé jsou duševní choroby v době pohlavní dospělosti a rovněž duševní poruchy dostavující se po porodu a v šestinedělí. Už sama čmýra bývá provázena u některých žen podrážděním, jež bývá více méně patrné i jejímu okolí. Pohlavní život se všemi svými funkcemi a zejména také v dobách, kdy se naň kladou zvláštní požadavky, může přivést celou nervovou soustavu nejen z rovnováhy, nýbrž může přivodit také vážné poruchy a dokonce i těžké choroby. Totéž platí o době

počínajících nepravidelností a zániku čmýry. Je to už ode dávna známo a proto mnohá žena právem očekává blížící se dobu přechodnou plna tainé úzkostí a hrůzv.

Než každá žena, která se ocitla v době přechodné, nemusí se strachovatí, že duševně onemocní. Nebezpečí hrozí spíše jen těm ženám provdaným i svobodným, které jsou duševně už zatíženy nebo které už jednou byly duševně choré, nebo aspoň nervově popudlivé a vznětlivé. Vypuknutí duševní choroby bývá podporováno náhlým, konečným, t. zv. katastrofálním zmizením čmýry. Než půda k tomu může být připravena sugestivně již pouhým strachem před duševním onemocněním.

Menší nebezpečí hrozí ženám zdravé konstituce, které mají za sebou normální pohlavní život, které tedy měly nejen jedno nebo dvě, ale více dětí (3—6). Používání preventivních prostředků je způsobilé, aby porušilo zdraví nervové soustavy a duševního života a může být přípravou pro chorobu. Totéž platí o ostatních způsobech nepřirozeného ukájení pohlavního

puđu, jak tomu často bývá u mnohých t. zv. starých panen, ale někdy i u vdaných žen.

Uměle, t. j. operací způsobené zmizení čmýry, které je nutné u některých chorob, mívá dosti často za následek duševní poruchy, a to tím snáze, čím mladší byly ženy nebo dívky v době operace.

Pro průběh klimakteria po stránce duševní jsou velmi důležité také dřívější životní poměry. Ženy, mající za sebou klidný, šťastný život, které vychovaly několik dětí a neměly zármutku a přílišných starostí, mohou očekávatí lepší klimakterium než takové, jichž fysické i duševní síly jsou vyčerpány dlouhým strádáním, těžkou prací, mučivými starostmi nebo neutěšenými rodinnými poměry.

Dobrou, třebaš ne vždy bezpečnou ochranou před duševní chorobou v době přechodné je jistě také pevný životní názor, a to názor v pravdě náboženský. Každý, kdo jej hledá a vážně oň usiluje, může se ho snadno dopracovatí. Nezbytnou jeho podmínkou je důvěra v Boha, Kdo jednou zvolil tuto cestu, musí za-

chovatí také věrnost, neboť jinak se v duši jeho neusídí pokoj a hluboká vnitřní radost, která je plodem ustavičné poslušnosti. Vydá-li nám však Duch Boží někdy svědectví, že jsme dítkami božími, pak ať přijde cokoli, nic nás nemůže oloupat o pokoj, vnitřní klid, o skryté štěstí a všechny bouře životní, ať jsou jakékoli, roztrfí se o skálu našeho vnitřního života, založeného na Bohu. Šťastná žena, která v takové duševní náladě může uzavřít léta svého pohlavního života; může se klidně a s vděčností ohlédnouti zpět na pozeňnané a definitivně již odměřené období života a smí radostně a s důvěrou zírati vstříc budoucnosti, která jí sice přinese ztrátu jistých tělesných funkcí, tělesné stárnutí, ale za to také nové úkoly, nové cíle a nové štěstí, na němž nelpí nic pomíjejícího. Takový pohled do minulosti a do budoucnosti je také ochranným prostředkem přechodné doby proti nervovým duševním chorobám (neurosám a psychosám).

Že duševní choroby v době přechodné jsou poměrně časté, bylo již řečeno; dokazují to četné statistiky. Krafft-Ebing zúistil mezi 858 du-

ševně chorými ženami asi u 60 souvislost s přirozeným přechodem; u 25 z nich byla zde už zděděná náklonnost. Ze 198 sebevražednic shledal Esquirol 77 žen ve věku od 40 do 50 let.

Klimakterická duševní choroba zřídka tedy vypukne náhle, z nenadání; po většině vznikne docela pozvolna, zákeřně. Nálada ženy začne se měnit, je stísněná, melancholická, plačtivá, později je žena popudlivá, plachá, úzkostlivá, plná vrtkavých rozmarů. Takové ženy bývají nedůvěřivé, často se domnívají, že si jich lidé už neváží, že jich nedbají, jimi opovrhují nebo dokonce je urážejí. K tomu přistupují pak ještě od dřívějška nám známé obtíže polo nervové polo tělesné: tlučení srdce, nespavost, úzkostlivost, bolení hlavy, utkvělé představy o ztracené spáse duše. Omrzlost života a všechno ostatní může se tak stupňovati a nemocnou ovládnouti, že to vede až k zosnování sebevraždy a ve vážných případech ke skutečnému provedení. Duševní choroby jsou buď rázu periodického a přizpůsobují se více pravidelnému měsíčnímu krácení, a to tak, že se při objevení čmýry nebo v době, kdy se čmýra očekává, ale nedostaví,

obyčejně značně zhoršují; nebo zase nesouvisí vůbec s periodou a mají t. zv. nepřetržitý průběh.

Z různých duševních chorob můžeme v klimakteriu pozorovati snad všechny. Avšak pro toto životní období nejpriznačnější z nich je paranoia, pomatenost. Nejčastěji stihá staré panny. Jejich obraznost se zabývá převážně domnělými útoky na jejich pohlavní čest se strany některých mužů nebo jinými představami pronásledování a při tom si takové ženy vymýšlejí celé soustavy různých pletich, nebo jak po nich jejich nepřátelé zlomyslně pasou pomocí telefonu, detektivů a pod. Charakteristický je u většiny takových případů silný erotismus. Méně často onemocní klimakterické ženy t. zv., maníí; i tato mívá pak erotický ráz nebo je dokonce obscenní.

Zvláštní zmínky vyžadují změny duševního života, jež pozorujeme u starých panen před dobou přechodnou, v klimakteriu i po něm. Uvádíme zde líčení Kowalevského. Rozeznává dvě kategorie takových žen: oběma neposkytl život toho, co očekávaly, nesplnil jejich tužeb.

Toto zklamání vykonává vliv dvojím způsobem: buď snášejí svůj kříž bez reptání a věnují se sociálním nebo jiným všeužitečným úkolům. Objeví-li se přes to nějaká duševní choroba, mívá ráz prosté nebo tupé zádumčivosti nebo náboženského blouznění, nikdy nemá ráz pohlavní, nikdy nepozorujeme sprostoty. Nebo zase takové ženy vstoupívší do klimakteria, roztrpčeny jsou, že nikdy nedosáhly štěstí, po němž toužily a jež jim nyní nenávratně uniklo, stávají se mstivými, donašečkami, pomlouvačnými, klepavými; příliš si zakládají na své osobní neporušenosti a neodpouštějí a neomlouvají nikdy přestupků či poklesků v oboru pohlavním. A přece to bývají právě ony, které holdují nezřídká právě nepřirozenému ukájení svých pohlavních tužeb. Trpí často migrénou, neuralgií, bolestmi v zádech, chudokrevností a různými jinými ženskými chorobami. Jestliže skutečně duševně onemocní, mají u nich převahu pohlavní představy a sklon k oplzlostem.

Vyhlídky na průběh klimakterických duševních chorob nebývají celkem příznivé, třeba tu a tam nastalo i vyléčení. Důvod pro ne-

příznivou často prognosu musíme shledávat asi v tom, že tělo se stalo v tomto období životním již sídlem zpětných (regresivních) změn, k nimž se mohou snadno připojit další poruchy soustavy ústředního nervstva.

ooooo

XII.

PROFYLAXE DOBY PŘECHODNÉ.

Pokusím-li se nyní ukázat, jak má žena žít a si počínat, aby vstoupila do let přechodných za okolností co nejpříznivějších a prožila je beze škody, obracím se zde nyní jen na ty čtenářky své knihy, pro něž je doba přechodná ještě ve více méně vzdálené budoucnosti. Čím jsou mladší, tím mi je to vítanější; neboť pak také budou s to, aby se řídily mými radami a zajistily si pokud možno normální klimakterium, pokud je to totiž vůbec v dosahu lidských prostředků.

Ale už v té chvíli, kdy počínám psát tyto řádky, vidím, že podnikám práci, kterou nebudu moci nikdy vyčerpat veškeré látky ve skrovné této knížce. Neboť kdo chce psát o profylaxi let přechodných, musí napsat vlastně ob-